

olyan tanulónak adható ki, aki mindkét nyelven, vagyis anyanyelvén és német nyelven is egyformán ki tudja magát fejezni, aki mindkét nyelvet írásban és szóban nyelvtanilag helyesen tudja használni. Tanárnak is csak olyan alkalmazható, aki törvényes módon bizonyosságot tesz arról, hogy a német nyelvben és irodalomban kellő ismeretei vannak. Ismeretes, hogy ez a rendelkezés vetett véget Arany János nagykőrösi tanárságának. Arany János Tompához írt levelében ezt írja e rendelkezésre célozva: »Akkor pedig jó éjszakát professzorság!«

Hasztalan volt azonban minden erőszakoskodás, a magyar közvélemény szembefordult ezzel a kísérlettel. Az osztrák ármádia olaszországi veresége után megbukott az a politikai rendszer is, amely a magyarság nemzeti létét akarta kiirtani. Thun is kénytelen volt belátni németesítő törekvéseinek a csődjét és rendeleteit visszavonta. Itt is beigazolódtott az az örök igazság, hogy egy nép nyelvét, ha az a nép tudatára ébredt nyelve értékének, semmiféle hatalom, semmiféle erőszak el nem veheti.

Lux Gyula.

Stuhlmann Patrik dr.: Milyen legyen a szerzetes tanár? (Különlenyomat a jászóvári premontrei kanonokrend gödöllői Szent Norbert-gimnáziuma 1939—40.-i évkönyvéből.) Budapest, 1940. 8-r., 33 l.

A nagyműveltségű és hivatása szeretetétől lelkesen áthatott szerző értekezése odatartozik a tanári lélektan és lelkeség pedagógiájához. Az, hogy tárgyát a szerzetes-tanári élet határvonalán belül fejt ki, semmit sem von le ítéleteinek értékéből és igazságainak érvényességéből. Sőt, az a finomság, mely felé eszmélkedése elmélyül, csak fokozza a lehetőségét annak, amit a tanári pszichéről, ennek sokat vitatott problémáiról még el lehet mondani.

Amit a szerző saját rendje hagyományainak keretében a szerzetes-tanári lélekről részint mint eszményt, részint mint élő valóságot felrajzol, az tulajdonképpen időszerűsítése a kereszténység nevelői képességének és erejének. Olyan gondolatok fénylenek fel értekezésében, melyeknek igazát — éppen a tanári egyéniségre vonatkozólag — még a magát legtávolabbra laicizált pedagógia sem vitathatja s amelyeket el kell fogadnia mindenkinek, aki a nevelő-oktatás eredményének meghatározó feltételét a lelkileg és szellemileg kitűnően felszerelt tanárban keresi. Ebből a szempontból sokat nyújt ez az értekezés nemcsak egyháziaknak, hanem világiaknak is. A sok részletértéken, bölcs mérséklettel kijelölt igénytámasztáson és sürgető feladatmegadáson kívül még abban látom a tanulmány különleges érdemét, hogy a tanárság értékeszményét szolgálja éppen olyan nagy tudással, mint melegséggel. Mintha újra oda akarná visszatéríteni a közfigyelmet, ahol a XIX. században volt: ismét a legnemesebb életideált látni a tanári élet és lélek méltóságában.

ss.

H. Fekete Péter: Az iskolai könyvtárak szervezése és kezelése. Hajduböszörmény, 1939. 24 lap.

Gyakorlati tanácsok az iskolai könyvtárak szervezésére, fejlesztésére, célszerű elhelyezésére és kezelésére. Felöleli a tanári könyvtárra, az igazgatói kézikönyvtárra s az ifjúsági könyvtárra vonatkozó tudnivalókat, részlete-

sebben azonban, a szervezést és a fejlesztést illetőleg, csupán a tanári könyvtárról szól. Amit e tekintetben nyújt, az végtől-végig megszívlelésre érdemes, tömör, világos és szakszerű. Az igazgatói kézikönyvtárról természetesen nem is lehet ennyi mondanivalója, joggal várhatna azonban az olvasó sokkalta többet az ifjúsági könyvtárról. Ennek céltudatos hasznosítása, a nevelő-oktató munkába való bekapcsolása jóval bonyolultabb kérdés, semhogy a beszerzésekben a rendelkezésre álló hivatalos jegyzékekre való hivatkozással elintézhető volna. A tanári testületeknek e téren ugyancsak sokféle a feladatuk — a különféle nemű, korú, más-más típusú gyermekolvasók ízlésének, érdeklődésének, betűszomjának kipuhatólása, a kellő mennyiségű és minőségű könyvről kellő időben való gondoskodás, a kiszemelésben az iskola céljához, a testület nevelő-oktató munkájához, az egyéni adottságokhoz, helyi viszonyokhoz stb. való alkalmazkodás — s a tapasztalat szerint épp itt uralkodik a legnagyobb tájékozatlanság. Az iskolai könyvtárak kezelését ismertető részismét sok hasznos gyakorlati tanácsot tartalmaz.

vitéz Ujváry Lajos.

Zsák Wilfried: *A fővárosi könyvtár és ifjúsági olvasói.* (Különlenyomat a Fővárosi Könyvtár Évkönyve VI. kötetéből.) Budapest, 1938. 20 lap.

E dolgozat úttörő lépés annak az egyelőre még csak alakulóban lévő tudományágnak területén, amelyet legrövidebben *irodalompedagógiának* lehetne nevezni. A szerző 100 napon át figyelte a Fővárosi Könyvtár századosúti fiókjának forgalmát s e megfigyelésének eredményét foglalta jól áttekinthető táblázatokba. Világot vet e gondos statisztika arra, mit olvas legszívesebben a mai gyermek 6-ik életévétől a 15-ig, miben különbözik a fiúk érdeklődése a leányokétól, sőt támaszpontokat nyújt a tájékozódásra abban a tekintetben is, mekkora lehet az átlaggyermek könyvszükséglete. Adatai tényeken alapulnak s így kiválóan alkalmasak a gyermek ízlésére, érdeklődésére, betűszomjára vonatkozó, kérdőíves módszerrel nyert adatok ellenőrzésére. Lényegében az ízlés irányát is, a betűszomjat illetőleg is egyeznek az adatok a kérdőíves kutatók megállapításaival, a részleteket illetőleg azonban a szakember mégis lépten-nyomon eddig észre nem vett mozzanatokra, további vizsgálódásra ösztönző kérdőjelekre bukkan. Az eddigi adatgyűjtés igazolása mellett ez a további kutatásra indítás s a kutatás irányának megszabása a szerző fáradozásainak legfőbb értéke.

Vitéz Ujváry Lajos.

Friedrich Schneider: *Unterrichten und Erziehen als Beruf.* Eine christliche Berufsethik für den Pädagogen. 1940, 8-r., XV + 237 lap.

Nem szorul bizonyításra, hogy a hivatástudat, a vele járó köteleességek és áldozatkészség, szerzőnk jellegzetes elnevezésével a *Pflichtenlehre*, minden életpályán elsődrendű, döntő tényezők. Fokozott mértékben áll ez a nevelőről, tanítóról, akinek eredményes munkája szinte ezen fordul meg. Szerzőnk ebben a keresztény hivatásbeli etikában rendszeres áttekintésben kimerítően tárgyalja a tanítónak és nevelőnek hivatásbeli kötelességeit, hivatástudatát,